

Базір С.С.

здобувач

(*Національна академія внутрішніх справ*)

УДК 343.352/162

СУДДІ ЯК СПЕЦІАЛЬНІ СУБ'ЄКТИ ОДЕРЖАННЯ НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ

Розкрито сутність проблематики законного й обґрунтованого притягнення суддів як спеціальних суб'єктів злочину до кримінальної відповідальності.

Ключові слова: одержання, неправомірна вигода, судді, документування, виявлення, спеціальний суб'єкт, правовий статус суддів, взаємодія, негласні слідчі (розшукові) дії.

Постановка проблеми. Дослідження проблематики законного й обґрунтованого притягнення спеціальних суб'єктів злочину до кримінальної відповідальності завжди було актуальним. Цього вимагає реалізація конституційних принципів побудови демократичної держави [1, с. 1]. Вивчення суб'єкта є невід'ємною проблемою будь-якої науки про суспільство. Як первісне філософське поняття суб'єкт завжди означав носія властивостей, станів і дій, так само як і безліч його подальших дефініцій, зокрема як індивіда або соціальної групи, що активно діє та пізнає, володіє свідомістю і волею [2, с. 256].

Злочин неможливий без особи, яка його вчинила, і тому суб'єкт злочину є обов'язковим елементом складу злочину. Згідно з ч. 1 ст. 18 КК України суб'єктом злочину є фізична, осудна особа, яка його вчинила у віці, з якого відповідно до КК України може наставати кримінальна відповідальність [3].

Отже, відповідно до формулювання диспозиції вказаної статті суб'єктом злочину може бути: 1) особа фізична; 2) особа осудна; 3) особа, яка досягла віку, з якого настає кримінальна відповідальність за вчинене нею суспільно небезпечне діяння. Ці три ознаки є загальними юридичними ознаками суб'єкта злочину. Вони є обов'язковими ознаками будь-якого складу злочину, і відсутність однієї з них означає відсутність у діянні особи складу злочину [4].

У деяких випадках кримінальна відповідальність встановлюється особливою частиною КК України лише для осіб, які володіють допоміжними ознаками. Наприклад, за одержання неправомірної вигоди може нести відповідальність тільки службова особа, а за дезертирство – тільки військовослужбовець. Ці спеціальні ознаки також встановлюються в число обов'язкових ознак, які характеризують суб'єкта конкретного злочину.

Таким чином, особу, яка відповідає таким спеціальним ознакам, що передбачено відповідною кримінально-правовою нормою, прийнято називати спеціальним суб'єктом. Згідно з ч. 2 ст. 18 КК України спеціальним суб'єктом злочину є фізична осудна особа, яка вчинила у віці, з якого може наставати кримінальна відповідальність, злочин, суб'єктом якого може бути лише певна особа [3].

Ознаки спеціального суб'єкта за своїм змістом є дуже різноманітними. На думку Г.Н. Борзенкова, всі ознаки спеціального суб'єкта можна класифікувати на три великі групи : 1) ознаки, що характеризують соціальну роль і правове становище суб'єкта; 2) фізичні властивості суб'єкта; 3) взаємовідносини суб'єкта з потерпілим [5].

Специфіка ознак спеціального суб'єкта виражається в тому, що вони: а) виступають конструктивною ознакою складу злочину, без яких даний склад злочину відсутній (наприклад, відсутність у суб'єкта злочину ознак службової особи виключає його відповідальність за одержання неправомірної вигоди); б) виступає кваліфікуючою ознакою, утворюючи склад злочину за обтяжуючих обставин (наприклад, судді, прокуратура, слідчі). Також необхідно визнати, що спеціальний суб'єкт злочину – це суб'єкт злочину, який має додаткові ознаки, які передбачені у статтях КК України та інших нормативних актах, притаманні суб'єкту на момент вчинення злочину і визначають його як особу, яка несе кримінальну відповідальність за той злочин, який може вчинити тільки ця особа. Наприклад, у статтях 364-370 (крім ст. 369) КК України вказано, що суб'єктом злочину може бути лише службова особа [6, с. 7].

У розділі XVII КК України, де регламентовані злочини у сфері службової та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, спеціальний суб'єкт окремих видів злочинів має певний правовий статус, що обумовлює специфічну сферу його злочинної діяльності. Саме з цих позицій використовуємо термін «одержання неправомірної вигоди службовими особами, які займають відповідальне становище».

Завдяки такому підходу виокремлення спеціальних суб'єктів, що займають відповідальне становище, дозволить об'єктивно пізнати суть даної проблеми, розглянути особливості їх правового та соціального статусу, проаналізувати специфічність вказаного злочину, визначити основні напрямки превенції цього негативного явища [7, с. 60].

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Слід зазначити, що дослідженням службових осіб як спеціальних суб'єктів злочинів у сфері службової та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, займалися такі зарубіжні та вітчизняні вчені, як: И. Алешин, Г.Н. Борзенков, О.Ф. Бантишев, Д.В. Бараненко, І.В. Бабій, В.А. Владимиров, Л. Виноградова, О.О. Дудоров, Т.С. Демедюк, Н. Егорова, О. Крючкова, О. Ільковець, П.І. Кононов, М.В. Кравчук, Г.А. Левицький, М.І. Матузов, М.І. Мельник, Д.Й. Никифорчук, В.С. Орлов, С.В. Прилуцький, С.О. Пашенко, А.В. Пашенко, А.В. Савченко, В.І. Терентьев, М.І. Хавронюк та інші. Однак щодо поняття спеціального суб'єкта злочину у вчених погляди розходяться.

Так, В.С. Орлов вважає, що спеціальними суб'єктами злочину іменуються суб'єкти, які володіють не тільки загальними властивостями всіх суб'єктів злочину, але й характеризуються допоміжними особливостями та притаманними лише їм ознаками [8, с. 138].

Слушною з цього приводу є думка П.І. Кононова, який виокремлює посадових осіб, наділених державно-розпорядницькими повноваженнями (голова адміністрації), та посадових осіб, наділених державно-охоронними повноваженнями (судді, прокурори, працівники МВС тощо) [9, с. 16].

Виклад основного матеріалу. Розглядаючи дане питання, слід вказати, що, окрім категорій, ст. 26 вказаного закону встановлює і ранги для державних службовців. Так, службовими особами, які займають відповідальне становище, за КК України можуть бути присвоєні ранги 7, 6 і 5 службовцям, які займають посади, віднесені до третьої категорії; службовцям, які займають посади, віднесені до четвертої категорії, можуть бути присвоєні 9, 8 і 7 ранги; службовцям, які займають посади, віднесені до п'ятої категорії, можуть бути присвоєні 11, 10 і 9 ранги; службовцям, які займають посади, віднесені до шостої категорії, можуть бути присвоєні 13, 12 і 11 ранги [10].

Встановлення категорій і рангів державних службовців дає змогу дійти двох методологічно важливих висновків. По-перше, змістом праці державних службовців є їх діяльність з виконання державних функцій, відповідно до яких сформовано державні структури установ (підприємств, організацій). Загальна функція, предмет певної сфери державної діяльності визначає напрямок діяльності відповідної структури та утворює окремий вид цієї діяльності. Логічно, що посади, передбачені в державних установах окремого виду діяльності, будуть включати притаманні цьому виду діяльності ознаки, відмінні від ознак інших видів службово-трудої діяльності. По-друге, в межах окремих видів діяльності характер обов'язків і повноважень службовців, який зумовлений розподілом праці в державних структурах, визначає подальшу класифікацію посад за категоріями.

Таким чином, класифікація державних службовців набуває особливого значення під час визначення їх правового статусу [11, с. 328]. Перш ніж перейти до розгляду правового статусу, слід зазначити, що коло службових осіб, які займають відповідальне становище, визначене нами вище, є досить широким, але враховуючи вимоги щодо обсягу, які висувуються до цієї категорії робіт, у межах нашого дослідження ми зупинимося на розгляді таких суб'єктів, як судді. Вибір саме цих суб'єктів було зроблено виходячи із даних анкетування оперативних та слідчих працівників, за результатами якого 87,9% опитаних вказало, що корумпованість вказаної категорії службових осіб, які займають відповідальне становище, визначає саме їх правовий статус, оскільки наділення їх певними правами створює проблеми під час документування їх злочинної діяльності та сприяє безкарності на уникненню відповідальності.

Це можна пояснити тим, що особливо загрозливих масштабів корупційні прояви в Україні набувають у середовищі службових осіб, правоохоронних і судових органів, де замість захисту прав і законних інтересів громадян службовці сприяють уникненню відповідальності небезпечними злочинцями.

Погоджуючись у цілому із запропонованою структурою, зауважимо, що її було б доцільно доповнити гарантіями реалізації повноважень, відповіда-

льності і, нарешті, юридичними обмеженнями, встановленими Конституцією і законами України.

Отже, набуття певного статусу призводить до отримання певних прав та обов'язків, перелік яких встановлюється законодавством України. З огляду на це є сенс говорити про правовий статус державного службовця. Правовим він називається тому, що стан особи в суспільстві визначається юридичними нормами, які опосередковують багаторічні зв'язки людини з соціальним середовищем. У широкому сенсі слова під правовим статусом особистості розуміється юридично закріплений стан людини в суспільстві, її права і свободи, обов'язки і відповідальність, встановлені законодавством й гарантовані державою.

Щодо правового статусу суддів, то деякі автори вважають, що судді всіх ланок судів деякою мірою не є державними службовцями, хоча перебувають на службі у держави; суди здійснюють лише правосуддя, професійні судді не можуть належати до політичних партій та профспілок, брати участь у будь-якій політичній діяльності і при здійсненні правосуддя є незалежними і підкоряються лише закону [11, с. 99-100]. Праця суддів є надзвичайно специфічним і відповідальним різновидом трудової діяльності, що визначає й особливе правове становище суддів серед інших категорій працівників.

Правовий статус суддів – це сукупність їх прав та обов'язків, закріплених та гарантованих законом. Правосуддя в Україні здійснюють професійні судді, а в окремих випадках, передбачених законом, – присяжні та народні засідателі. Однак розгляд справ в апеляційному та касаційному порядку здійснюють лише професійні судді, які є носіями судової влади в Україні.

У Новому тлумачному словнику української мови під терміном «суддя» розглядається службова особа в органах суду, яка виносить вирок у судовій справі [12, с. 473].

Справедливий, незалежний і гуманний суд є необхідною умовою дотримання основних прав і свобод людини у демократичному суспільстві. Особлива роль у цьому відводиться суддям. Отже, на противагу іншим видам державної влади, судова влада надається судді особисто.

Основні положення статусу судді передбачені ст. 124-131 Конституції України [13] та законами України «Про судоустрій і статус суддів» від 07.07.2010 [14], «Про Вищу раду юстиції» від 15.01.1998 [15], Кримінальним процесуальним кодексом [16].

Характеризуючи особливий статус суддів, яких можна віднести до осіб, що посідають відповідальне становище та в силу своїх обов'язків наділені додатковими гарантіями, різні автори вживають різноманітні терміни: імунітет, привілеї, пільги. У статті 47 ЗУ „Про судоустрій і статус суддів” чітко зазначено, що незалежність судді забезпечується недоторканністю та імунітетом [14]. Ми вважаємо, що цей аспект доцільно дослідити, щоб створити сприятливе підґрунтя для розгляду подальших питань.

В юридичній літературі дається смислова характеристика поняття «незалежність суддів», яка заслуговує на увагу. Наприклад, І.Л. Фойницький поді-

ляв незалежність суду на зовнішню і внутрішню. І якщо внутрішня незалежність, на його думку, є суто процесуальним принципом, «властивістю, яка перш за все і більше всього залежить від самих суддів», то «зовнішня незалежність – це та частина загальноправового принципу поділу влади, яка безпосередньо втручається в кримінальне судочинство, утворюючи тут низку процесуальних норм» [17, с. 194-195].

Дещо ширше розумів незалежність суддів В.А. Терьохін. Він звертає увагу на те, що це поняття охоплює декілька елементів: 1) незалежність суддів як носіїв судової влади лише в межах здійснення правосуддя; 2) зовнішню незалежність суддів (незалежність від зовнішніх факторів), тобто неможливість впливу на них з боку будь-якої гілки влади; 3) внутрішню незалежність (незалежність від різних факторів у середині судової системи), за якої судді є процесуально незалежними від інших суддів, їх керівників тощо; 4) особисту (морально-психологічну) незалежність, коли справедливий і об'єктивний розгляд провадження залежить від моральних якостей суддів, спроможності останніх протистояти неправомірному втручанням в їх процесуальну діяльність; 5) підзаконний характер діяльності суддів [18, с. 44].

Слід зауважити, що ми не випадково розглядаємо правовий статус судів крізь призму незалежності суддів, адже суддя відіграє значну роль у кримінальному судочинстві. І можна стверджувати, що судова реформа фактично почалася тоді, коли постало питання про необхідність самостійної судової влади, яка звичайно ж, неможлива без незалежних суддів. Судді, виступаючи, наприклад, арбітрами у конфліктах між виконавчою владою і громадянським, у суперечках господарюючих суб'єктів з державними органами чи між собою, постійно перебувають під певним тиском. Підтримуючи думку І.В. Бабій, вважаємо, що в таких ситуаціях суддя, який виніс принципове рішення, повинен бути захищений від можливих безпідставних зазіхань з боку місцевих органів влади, від незаконного звільнення з посади.

Але в той же час суддя не повинен допускати вчинків і будь-яких дій, що ганьблять звання судді і можуть викликати сумніви в його об'єктивності, неупередженості і незалежності. Суддя не вправі використовувати своє посадове становище в особистих інтересах чи інтересах інших осіб.

Гарантією незалежності є те, що судді наділені недоторканістю. Так, ст. 48 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» розкриває такі елементи поняття недоторканості суддів: 1) суддя є недоторканим; суддя не може бути без згоди Верховної Ради затриманий чи заарештований до винесення судом обвинувального вироку; 2) суддя, затриманий за підозрою у вчиненні діяння, за яке встановлено кримінальну чи адміністративну відповідальність, повинен бути негайно звільнений після з'ясування його особи; суддя не може бути підданий приводу чи примусово доставлений до будь-якого органу чи установи, крім суду; 3) судді може бути повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення лише Генеральним прокурором України або його заступником; 4) відсторонення судді від посади, у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності, здійснюється Вищою кваліфікаційною

комісією судів України на підставі вмотивованого клопотання Генерального прокурора України 5) проникнення в житло або в інше володіння судді чи його службове приміщення, особистий чи службовий транспорт, проведення там огляду, обшуку чи виїмки, прослуховування його телефонних розмов, особистий обшук судді, а так само огляд, виїмка його кореспонденції, речей і документів можуть провадитися лише за судовим рішенням; 6) кримінальне провадження щодо обвинувачення судді у вчиненні кримінального правопорушення не може здійснюватися тим судом, в якому обвинувачений обіймає чи обіймав посаду судді.

Наділення визначеного кола осіб додатковими правами та звільнення від деяких процесуальних обов'язків може входити до поняття „іmunітет”, яке походить від латинського слова „immunitas” („immunitatis”) – звільнення від повинності, недоторканність [19, с. 668], яке в свою чергу складається з двох частин: „im”, що означає відмову (заперечення), і „munus” – обов'язок, повинність. Цей термін означає „виключне право не підкорятися деяким загальним законам, яке надається особам, які займають особливе положення в державі, наприклад дипломатичному корпусу, депутатам парламенту, робітникам судових та правоохоронних органів тощо” [20, с. 271].

За С.І. Ожоговим, іmunітет є самостійним правовим засобом держави, завдяки якому вона надає виключне право особам, які займають особливе положення у міждержавних, державних та суспільних відносинах, не підкорятися деяким загальним законам [21, с. 250].

Разом з тим О.В. Малько зазначає, що правовий іmunітет: 1) створює особливий юридичний режим, що дозволяє полегшувати положення відповідних суб'єктів, розширює можливості із задоволення тих або інших інтересів; 2) покликаний бути правостимулюючим засобом, спонукаючи до певної поведінки і позначаючи позитивну правову мотивацію; 3) є гарантією соціально корисної діяльності, сприяє здійсненню тих або інших обов'язків; 4) полягає у своєрідних правомірних винятках, встановлених у спеціальних юридичних нормах.

Слід зауважити, що метою іmunітету є забезпечення виконання міжнародних, державних і суспільних функцій, службових обов'язків. В літературі існує думка, що поняття «іmunітет» є ширшим за поняття «недоторканість».

Таким чином, суддя покликаний здійснювати свої повноваження незалежно від будь-яких уподобань і стороннього впливу. З цією метою законодавство України закріплює спеціальні вимоги до кандидатів на посаду судді та особливий порядок їх призначення, гарантує незмінність, незалежність і недоторканість суддів. Наявність такої регламентації на конституційному рівні відрізняє правовий статус суддів від правового статусу громадян і посадових осіб. Тим самим забезпечується автономність судової влади [22, с. 90], використання якої повинно здійснюватись виключно у професійній діяльності суддів, а не для задоволення власних корумпованих інтересів.

Таким чином, необхідно зазначити, що в Україні склалася непроста ситуація із притягненням суддів до кримінальної відповідальності за прийняття

пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди через їх недоторканість. З цього приводу О. Маркєєва зауважує, що в Україні не вживаються заходи, спрямовані на вдосконалення законодавства, які дозволили б спростити процедури проведення окремих слідчих (розшукових) дій щодо суддів. Як наслідок виникають проблеми притягнення їх до кримінальної відповідальності.

Слушною є думка Л. Виноградової, що проблема відповідальності суддів тісно пов'язана з вирішенням питання про імунітет судді, тому тут необхідним є додаткове правове регулювання, засноване на вивченні іноземної і міжнародної юридичної практики. У деяких країнах імунітет не поширюється на суддів, якщо вони затримані безпосередньо під час вчинення злочину (Угорщина, Росія, Іспанія), або якщо йдеться про покарання, за яке можуть засудити до тривалого строку ув'язнення (Італія, Туреччина).

На нашу думку, доцільно погодитись з І.В. Бабій та Л.Д. Удаловою, які звертають увагу на те, що імунітети, пов'язані зі звільненням конкретно встановлених у нормах міжнародного права, Конституції України та законах осіб від певних обов'язків і відповідальності, покликані забезпечувати виконання покладених на них функцій. Тому цілком зрозуміло, що імунітет в жодному разі не повинен мати абсолютного характеру і в низці випадків повинен скасовуватися, обмежуватися, аби особа в силу власного усвідомлення могла від нього відмовитися. В першу чергу, це стосується тієї ситуації, коли мова заходить про відповідальність [23, с. 85].

У даному випадку міжнародний досвід США показує, що боротьба з корупцією полегшується тим, що в цій країні фактично немає імунітетів, які б дозволяли посадовим особам уникнути покарання за корупційне правопорушення. Будь-яка посадова особа, включаючи президента країни, може бути притягнута до кримінальної відповідальності, однак в особливому порядку – після відсторонення її від посади [196].

Викладене дає підставі зазначити, що *службових осіб, які посідають відповідальне становище*, законодавець наділяє особливим правовим статусом та встановлює особливі процедури, а також наділяє їх додатковими гарантіями недоторканності з розрахунком тієї ролі, яку вони відіграють у державі і суспільстві.

Дослідження питання правового статусу та притягнення до кримінальної відповідальності суддів дозволяє дійти таких висновків: у розділі XVII КК України, де регламентовано злочини у сфері службової діяльності, спеціальний суб'єкт окремих видів злочинів має певний правовий статус, що обумовлює специфічну сферу його злочинної діяльності; частина положень, які закріплюють правовий статус суддів, є відхиленням від конституційного принципу рівності усіх громадян перед законом; порівняльний аналіз міжнародного законодавства засвідчує, що протидія неправомірній діяльності полегшується тим, що фактично немає імунітетів, що дозволяють посадовим особам уникнути покарання за корупційне поведінку.

Бібліографічні посилання

1. Терентьев В. И. Відповідальність спеціального суб'єкта злочину за кримінальним правом України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук (12.00.08) / Терентьев В. И. / Одеська нац. юрид. академія. – Одеса, 2003. – 20 с.
2. Трайнин А. Н. Уголовное право РСФСР: Часть особенная / Трайнин А. Н. – Л., 1925. – 256 с.
3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III // Відомості Верховної Ради України (зі змінами, внесеними згідно із Законом № 5288-17 від 01.01.2013).
4. Вереша Р. В. Кримінальне право України. Загальна частина : навч. посіб. – 2-ге вид. перероб. та доп., станом на вересень 2011 р. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 320 с.
5. Курс уголовного права. Общая часть. Том 1: Учение о преступлении : учебник для вузов / под ред. д.ю.н., проф. Н.Ф. Кузнецовой и к.ю.н., доцента И. М. Тяжковой. – М. : Зерцало, 2002. – С. 292-293.
6. Бараненко Д. В. Спеціальний суб'єкт злочину: кримінально-правовий аналіз : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / Д. В. Бараненко. – Київ, 2009. – 19 с.
7. Мартиненко О., Ігнатів О. Феномен правопорушення серед працівників міліції: питання кримінально-правової дефініції / О. Мартиненко, О. Ігнатів // Право України. – 2005. – № 1. – С. 60-63.
8. Орлов В. С. Суб'єкт преступления / Орлов В. С. – М., 1958.
9. Кононов П. И. Административная ответственность должностных лиц : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / П. И. Кононов. – М., 1994. – 27 с.
10. Про державну службу : Закон України : від 16.12.1993, № 3723-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 52. – Ст. 490.
11. Іншин М. І. Правове регулювання службово-трудої діяльності державних службовців як особливої категорії зайнятого населення України : навч. посіб. / М. І. Іншин. – Харків : Вид-во «ФІНН», 2010. – 672 с.
12. Новий тлумачний словник української мови : у 4-х т. / уклад. : В. В. Яременко, О. М. Сліпушко. – К. : Аконіт, 1999.
13. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
14. Про судоустрій і статус суддів : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 41-42, 43, 44-45. – Ст. 529.
15. Про Вищу раду юстиції : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 25. – Ст. 146.
16. Кримінальний процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9-10, № 11-12, № 13. – Ст. 88.
17. Фойницкий И. Я. Курс уголовного судопроизводства : в 2-х т. / отв. ред. А. В. Смирнова / И. Я. Фойницкий. – СПб. : Альфа, 1997. – 552 с.
18. Теререхин В. А. Самостоятельность судебной власти и независимость судей как гарантия прав граждан / В. А. Теререхин // Государство и право. – 2001. – № 8. – С. 36-42.
19. Імунітет // Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. Ю. С. Шемшученко. – Т. 2 : Д-Й-К, 1998. – 860 с.
20. Баш Л. М., Боброва А. В. и др. Современный словарь иностранных слов: толкование, словоупотребление, словообразование, этимология. – М. : Цитадель-трейд; Рипол Классик, 2003.
21. Ожегов С. И. Толковый словарь русского языка / С. И. Ожегов, Н. Ю. Шведова. – М., 1992.
22. Стефанюк В. С. Суддівська незалежність не є особистим привілеєм суддів, а є спо-

собом захисту публічних інтересів / Стефанюк В. С. // Адвокат. – 1996. – № 2. – С. 90-92.

23. Удалова Л. Д., Бабій І. В. Досудове провадження у кримінальних справах щодо окремих службових осіб, які обіймають особливо відповідальне становище : монографія. – К. : КНТ, 2010. – 192 с.

Базир С.С. Судьи как специальные субъекты получения неправомерной выгоды. Раскрыта сущность проблематики законного и обоснованного привлечения судей как специальных субъектов к уголовной ответственности.

Ключевые слова: получение, неправомерная выгода, судьи, документирование, выявление, специальный субъект, правовой статус судьи, взаимодействие, негласные следственные (розыскные) действия.

Bazir S.S. Judges as special subjects of receiving illegal benefit. The author has disclosed the essence of the problem of legal and reasoned bringing of judges as special subjects to criminal liability.

Keywords: receiving, illegal benefit, judges, documenting, detecting, special subject, judge's legal status, interaction, covert investigatory (search) actions.

Надійшла до редакції 12.12.2016

Береза Ю.М.

здобувач

(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 351.741

РОЛЬ ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІДРОЗДІЛІВ ОСОБЛИВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

З'ясовано місце тактичної підготовки серед інших невід'ємних складових професіоналізму працівників підрозділів поліції особливого призначення. Доведено, що саме тактична підготовка поліцейських забезпечує їх комплексне навчання професійно злагодженим діям під час виконання оперативно-службових та службово-бойових завдань в умовах, максимально наближених до реальних.

Ключові слова: тактична підготовка, професійна підготовка, поліція, підрозділи поліції особливого призначення, службово-бойові завдання, екстремальна ситуація.

Вступ. Розбудова незалежної України, відродження української нації спонукали до нового бачення професійної підготовки майбутніх фахівців поліцейської справи, спрямування її на потреби людини й держави. Принципово нова політична, економічна й соціальна ситуація в Україні, пов'язана із різким зростанням злочинності, криміналізацією найбільш важливих сфер життєдіяльності держави і суспільства, підвищенням ступеня небезпеки злочинних дій та ескалації насильства, жорстокості, агресивності, озброєності та організованості злочинців, появою нових видів злочинів, що викликають ве-